

Semnal editorial și publicistic – „O Candelă în Carpați, Episcopia Ortodoxă Română a Covasnei și Harghitei. Cincisprezece ani de la înființare”, Volum publicat și tipărit cu binecuvântarea, sprijinul și coordonarea ÎPS Părinte Ioan Selejan – Arhiepiscopul Covasnei și Harghitei, Volum îngrijit de Dr. Ioan Lăcătușu și Drd. Nicoleta Ploșnea, Volum apărut la Editura „Grai Romanesc”, Miercurea Ciuc, 2010, 1200 pagini...

Volumul de față are o semnificație aparte pentru conștiința spirituală autentic românească, din interiorul și din exteriorul arcului intracarpatic fiindcă este o adevărată cronică a vieții spirituale, culturale și comunitare ortodoxe și românești din cele două județe – Covasna și Harghita, din ultimii cincisprezece ani...

Spre exemplu, în capitolul întâi, intitulat ***Rugă și trudă la candela credinței străbune***, este redată o sinteză care cuprinde informații privind: repere cronologice asupra înființării și activității noii Eparhii; rolul și funcțiile Eparhiei în arealul multiethnic și pluriconfesional din județele Covasna și Harghita; activitatea misionară și pastorală a Episcopiei Ortodoxe Române a Covasnei și Harghitei; activitatea sectorului administrativ - bisericesc, aspecte ale organizării bisericești - prezentarea protopopiatelor, parohiilor și filiilor; adunările eparhiale, ședințele Consiliului Eparhial și ale Permanenței Eparhiale, cercurile pastoral-misionare, conferințele preoțești, activitatea de pregătire și perfecționare a clerului, asistența religioasă din armată, penitenciare și spitale, aspecte ale relației cu celelalte culte - ecumenismul local, activitatea cultural - spirituală; viața monahală; activitatea economică; activitatea culturală; învățământul teologic și cel religios; sectorul social - filantropic din activitatea de asistență socială, inițiative, programe, asociații; Biserică și societate: din activitatea asociațiilor, fundațiilor și ligilor cultural-creștine. În cei cincisprezece ani de la înființare, prin multiplele sale activități, Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei, Arhipăstorul ei, au contribuit la îmbunătățirea activității preoțimii, a credincioșilor români ortodocși, precum și la sporirea patrimoniului material și cultural al Eparhiei și, implicit, al Bisericii Ortodoxe Române. Meritul principal al celor cincisprezece ani de păstorire îl reprezintă schimbarea radicală de percepție și perspectivă a românilor din această parte de țară: dintr-o comunitate aflată într-o permanentă defensivă, lipsită de posibilități de preservare și afirmare a identității sale specifice, într-o comunitate care, în ciuda dimensiunilor sale numerice reduse, dispune de potențial și resurse umane pregătite, care, cu sprijinul fraților întru credință și neam, poate nu numai să primească, dar să și dea patrimoniului cultural național și spiritual valori perene, la nivelul performanțelor și exigențelor timpurilor pe care le trăim.

În continuare, este prezentat ***momentul de ridicare la rangul de Arhiepiscop „ad persona” a ÎPS Părinte Ioan Selejan. Sub titlul Un act solemn și demn - ridicarea Preasfințitului Părinte Ioan, Episcopul Covasnei și Harghitei, la rangul de Arhiepiscop onorific***, sunt redată principalele momente ale vizitei pastorale a Preafericitului Daniel, Patriarhul României, a celorlalți membri ai Sinodului Bisericii Ortodoxe Române și a unor înalte personalități ale vieții publice din România, în Eparhia Covasnei și Harghitei, vizită încheiată cu săvârșirea Liturghiei Arhieresti prilejuită de evenimentul menționat. Sub forma folosită în dicționare, sunt prezentate succint informații despre fiecare parohie din protopopiatele Sfântu Gheorghe, Miercurea Ciuc, Toplița și Întorsura Buzăului, privind: un scurt istoric al bisericii (anul construirii și pictării, hramul, elemente arhitecturale); preoții slujitori, cântăreții și epitropii, lucrările de renovări și reparații efectuate la biserici și case parohiale, în perioada anilor 1994 - 2009, starea cimitirelor, monumente de for public, troițe și clopotnițe ridicate, activitatea pastoral - misionară și culturală desfășurată în parohii, în această perioadă; organizarea și desfășurarea hramurilor; vizite pastorale, liturghii arhieresti,

slujbe de sfințire; hirotoniri de preoți, acordarea unor distincții preoțești; pelerinaje și excursii documentare; activitatea culturală (renașterea și păstrarea tradițiilor populare, colaborarea cu școala și căminele culturale, tipărirea unor micromonografii); activitatea socială și filantropică; evenimente deosebite din viața comunității parohiale; vizite ale unor personalități; stadiul recuperării suprafețelor de teren agricol, păduri și imobile confiscate de regimul comunist...

Sub genericul *Mănăstiri de pe Golgota neamului românesc* sunt prezentate principalele repere ale vieții monahale din Eparhia Covasnei și Harghitei, fiind redată informații și imagini despre următoarele mănăstiri: Mănăstirea Doamnei și Mănăstirea „Sfântul Ilie” din municipiul Toplița, Mănăstirea Făgețel, Mănăstirea Mărcuș, Mănăstirea Izvoru Mureșului, Mănăstirea Sita Buzăului, Mănăstirea Valea Mare, Schitul Dumbrăvioara, Schitul Gura Izvorului și Mănăstirea „Sfântul Nicolae” din municipiul Miercurea Ciuc.

Capitolul *Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Arhipăstor și slujitor la sfintele altare din Carpați*, este dedicat reliefării celor cincisprezece ani de păstorire întru Slava lui Dumnezeu și în slujba Neamului Românesc a „Arhiepiscopului din Carpați”, și cuprinde subcapitolele: Preasfințitul Părinte Episcop Ioan - Omul potrivit și binecuvântat de Dumnezeu; itinerarii pastoral-misionare ale Înaltpreasfinției Sale; din interviurile ÎPS Părinte Arhiepiscop Ioan Selejan apărute în mass-media; frânturi din cuvintele de învățătură rostite de ÎPS Părinte Arhiepiscop Ioan; consemnări ale oamenilor de presă despre activitatea ÎPS Părinte Arhiepiscop Ioan, cuvinte de suflet despre Părintele Arhiepiscop Ioan. Enunțând, în cele ce urmează, câteva date succinte din parcursul său biografic vom aminti și reține că Arhierul demn și destoinic ori pilduitor Ioan s-a născut la 16 noiembrie anul 1951, în localitatea Pietrani, județul Bihor, fiind primul episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Covasnei și Harghitei, înființată în anul 1994... Studiile sale sunt următoarele: Liceul „Constantin Brâncuși” din Oradea, promoția anului 1971; Facultatea de Instalații și Automatizări din București, promoția anului 1976; Seminarul Teologic din Craiova, promoția 1986; Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu, promoția anului 1990; Institutul Biblic din Ierusalim, perioada anilor 1991-1994; Cursurile de doctorat le-a urmat la Institutul Biblic din Ierusalim, domeniul Biblice, Egiptologie și Orientalistică. Iar din activitatea sa bogată și deosebită spicui următoarele: În anul 1980 și-a început viața monahală la Mănăstirea Lainici, județul Gorj; A fost hirotonit diacon la aceeași mănăstire în 6 august anul 1990; A fost hirotonit preot la Mănăstirea Tismana în 15 august anul 1990; Între anii 1990 - 1994 a fost starețul Mănăstirii Lainici; În anul 1994 a fost Arhimandrit și Superior al Așezămintelor Românești de la Ierusalim; În 09 iulie anul 1994 a fost ales Episcop al Covasnei și Harghitei; A fost hirotonit episcop la Mănăstirea “Sf. Proor. Ilie Tesviteanul” din orașul Toplița, județul Harghita în 20 iulie anul 1994; În 25 septembrie 1994 a fost instalat Episcop al Covasnei și Harghitei, la Miercurea Ciuc. În ziua de 12 septembrie anul 2007 a fost unul din cei trei candidați la scaunul patriarhal al Bisericii Ortodoxe Române. Pe 23 februarie anul 2008 sinodul mitropolitan ortodox de la Iași l-a desemnat drept candidat pentru funcția de Mitropolit al Moldovei și Bucovinei. În urma ședinței Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din luna iunie anul 2009, Preasfințitului Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei i-a fost acordat titlul de arhiepiscop onorific, ca un gest de răsplată, prețuire și profundă recunoștință pentru întreaga sa activitate, plină de trudă, jertfă și sacrificiu, în cei șaisprezece ani de Arhipăstor duhovnicesc al ținutului românesc din centrul țării, al Covasnei și Harghitei. Aceasta s-a petrecut după mari și multe lupte. După decembrie anul 1989, pe fondul frământărilor existente în viața credincioșilor din județele Covasna și Harghita, a fost reluată propunerea de înființare a unei Episcopii pentru credincioșii români ortodocși din județele Harghita și Covasna. Asociațiile locale, Liga cultural-creștină „Andrei Șaguna” din Sfântu Gheorghe și Fundația cultural-creștină „Miron Cristea” din Miercurea Ciuc, întreprind numeroase demersuri pentru sprijinirea Bisericii Ortodoxe de aici, printre care amintim: audiența la

vredniciei de pomenire și de pie memorie sau amintire Patriarhul Teoctist Arăpașu și la Mitropolitul Antonie Plămădeală al Ardealului (1991, 1992).

În cadrul Zilelor „Nicolae Colan“ de la Sfântu Gheorghe, din 4 - 5 decembrie anul 1993, în prezența Mitropolitului Antonie Plămădeală, se discută problema înființării unei Episcopii cu sediul la Sfântu Gheorghe (Arcuș) sau Covasna. În ședința Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului din ziua de 09 ianuarie anul 1994 a fost propusă pe ordinea de zi, de către mitropolitul Antonie, după discuția preliminară cu Patriarhul Teoctist și membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, înființarea unei episcopii pentru zona Harghita-Covasna. La data de 11 ianuarie anul 1994, Adunarea Națională Bisericească a hotărât înființarea acestei noi eparhii. Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat, în ședința din zilele de 22 - 23 martie anul 1994, la propunerea Adunărilor Eparhiale ale Arhiepiscopiei Sibiului și Episcopiei Albei Iulia, organizarea și delimitarea teritorială a Episcopiei Covasnei și Harghitei, cu reședința în Miercurea Ciuc.

În prezența vrednicului și distinsului Mitropolit Antonie Plămădeală al Ardealului, în 31 mai anul 1994, la Catedrala Ortodoxă din Miercurea Ciuc s-a constituit Adunarea Eparhială a Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, iar în 12 iulie anul 1994, Colegiul Electoral Bisericesc a procedat la alegerea întâistătorului nou-înființatei Episcopii a Covasnei și Harghitei, cu sediul la Miercurea Ciuc, sufragana a Mitropoliei Ardealului, în persoana arhimandritului Ioan Selejan - Superiorul Așezămintelor românești de la Ierusalim și Iordan. La praznicul Sfântului Prooroc Ilie Tesviteanul, în 20 iulie anul 1994, la Mănăstirea „Sfântul Ilie“ din orașul Toplița, județul Harghita, s-a săvârșit hirotonia Preacuviosului Părinte Arhimandrit Ioan Selejan ca Episcop al Covasnei și Harghitei, fiind întronizat la 25 septembrie același an, la Miercurea Ciuc. Și unde în cei cincisprezece ani de păstorire, Preasfințitul Părinte Episcop Ioan Selejan a înmulțit, dezvoltat și crescut numărul parohiilor de la 99 la 132 de unități, a hirotonit 78 de preoți, s-au construit 24 de biserici, șase mănăstiri și schituri, patru capele militare, 20 de case parohiale, au fost reparate 86 de biserici și 57 de case parohiale, au fost restaurate și repictate 39 de biserici. Iar Duminică, 23 august anul 2009, s-a mai scris o dată de aur în hronicul Ortodoxiei de pe aceste bătrâne și vitregite meleaguri: cu prilejul împlinirii a cincisprezece ani de existență a Episcopiei Ortodoxe Române a Covasnei și Harghitei, întâistătorul acesteia, Părintele Episcop Ioan Selejan, a fost înălțat în treapta arhierescă, onorifică de Arhiepiscop, de către Preafericitul Părinte Daniel Ciobotea – Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române...

Revenind la conținutul volumului de față, vom sublinia faptul că, într-o formă sintetică, sunt redate alte aspecte precum: participarea ÎPS Părinte Arhiepiscop Ioan Selejan la principalele evenimente din viața Eparhiei, implicarea Înaltpreasfinției Sale în viața publică la nivel național, regional și local, dar și la manifestări internaționale, întâlniri cu personalități din țară și străinătate; ipostaze specifice păstoririi Sale - factor de echilibru geostrategic, sfetnic al principalilor conducători ai țării, promotor al păcii interetnice și interconfesionale, manager, constructor, ctitorul unor instituții de cultură și spiritualitate românească, sprijinitorul și finanțatorul instituțiilor și proiectelor economice, culturale, școlare și sociale, mijlocitorul relațiilor cu reprezentanții administrației centrale la cel mai înalt nivel, inițiatorul unor parteneriate cu instituțiile administrației publice locale, ocrotitorul sărmanilor ș.a..

Dacă este să facem o (altă) paranteză și să ne referim puțin, în continuare, la un scurt excurs istoric precum și dispunerea geografică și demografică a celor două județe – Harghita și Covasna – care alcătuiesc teritoriul canonic, pastoral și misionar al Episcopiei Ortodoxe Române a Covasnei și Harghitei, vom enunța și reține următoarele: Situate în centrul României, județele Covasna și Harghita sunt locuite în cea mai mare parte de maghiari, urmași ai secuilor care au fost colonizați aici în timpul dinastiei arpadiene (care s-a stins în anul 1301). Secuii din județele Harghita și Covasna au fost considerați bun ostași și pe parcursul luptelor antiotomane, al revoluției din anul 1848 sau al războaielor mondiale.

Începând cu secolul al XV-lea, regiunea înflorește prin intensificarea comerțului, acordarea privilegiilor și construcția bisericilor. Reforma a însemnat multe conflicte religioase. Astăzi, populația județelor este diversificată pe plan religios, partea vestică fiind mai ales protestantă, partea estică, mai ales romano-catolică.

Județul Harghita este situat într-o regiune de munți, Munții Harghitei, Gurghiului, Căliman, și de bazine depresionare, Giurgeu și Ciuc. Ținuturile muntoase ocupă 60% din suprafața județului, care are 6.639 kmp (2,8% din teritoriul României) și o populație de 342.000 locuitori conform recensământului din 2002. Orașele, cu un număr mic de locuitori, sunt Miercurea Ciuc ca reședință de județ, Odorheiu Secuiesc, Băile Tușnad, Bălan, Borsec, Cristuru Secuiesc, Gheorgheni, Toplița și Vlăhița. Județul Harghita este apreciat și pentru monumente istorice. Mănăstirea franciscană și biserica romano-catolică din Șumuleu Ciuc, reconstruită în anul 1804 în stil baroc, are una din cele mai mari instalații de orgă din Ardeal. La Șumuleu Ciuc este organizat cel mai important pelerinaj al catolicilor din România. O clădire specială este Cetatea Mikó din Miercurea Ciuc, care datează din anul 1611, și unde este amenajat Muzeul Etnografic al județului. Castelul și complexul muzeistic din Lazarea, din sec. XVI, așteaptă vizitatori pe tot parcursul anului. Județul are resurse imense de lemn, ceea ce explică răspândirea bisericilor din lemn, ca cea din Tulgheș, construită în anul 1813. Sunt cunoscute și forja din Vlăhița din anul 1860, Muzeele din Odorheiu Secuiesc, Cristuru-Secuiesc și Gheorgheni, biserica din Săcel pe a cărei clopotniță se află inscripția „pe aici a trecut luminatul dascăl Gheorghe Lazăr în anul 1806”. Potențialul turistic al județului rezidă și în cele circa 2.000 de izvoare de ape minerale, mofete, saline (Praid), nămoluri și turbă, aer puternic ozonat, bogat în aerosoli rășinoși și ioni negativi, cadru natural deosebit de pitoresc, rezervații naturale, localități turistice și zone de agrement, renumite pe plan național și internațional, printre care stațiunile balneoclimaterice Tușnad și Jigodin, Borsec, Izvorul Mureșului sau monumente ale naturii cum sunt lacul de crater vulcanic, unic în Europa, Sfânta Ana, lacul de baraj natural Lacu Roșu, Cheile Bicazului, Poiana Narciselor și altele. Mofetele de interes local sunt la Sântimbru Ciuc și la Băile Harghita.

Județul Covasna este situat în curbura internă a Carpaților în depresiunea Brașovului, delimitat de Munții Vrancei, Munții Bodoc și Baraolt. La recensământul din anul 2002 județul avea 222.000 locuitori, ceea ce-l situează printre județele mici ale României. Acest caracter este compensat prin bogăția naturală, frumusețea peisajului, amintirile istorice. Județul are în componență 5 localități urbane, municipiile Sfântu Gheorghe ca reședință de județ și Târgu Secuiesc, și 3 orașe: Covasna, Baraolt și Întorsura Buzăului. Aproximativ jumătate din populație trăiește în zona urbană. Zona rurală cuprinde 33 de comune și 122 de sate. Municipiul Sfântu Gheorghe este situat pe malul drept al Oltului, la 30 km de Brașov și la 200 km de capitala României, București, de care este legat prin cale ferată și drum național. Județul Covasna este țara apelor minerale și a stațiunilor balneo - climaterice. Cea mai vestită localitate din acest punct de vedere este orașul Covasna, unde se găsesc peste 1.000 de izvoare cu ape minerale. În stațiunile din acest județ, cunoscute și de cealaltă parte a Oceanului Atlantic, se tratează diferite boli reumatice, genitale, cardiologice, ortopedice, de nutriție, endocrine. Cele mai cunoscute sunt: Malnaș Bai, Balványos, Vâlcele, Biborțeni, Bodoc, Micfalău, Valea Zălanului. Toate sunt în apropierea câte unui oraș legat de restul țării cu drumuri refăcute. O parte din apele minerale sunt exploatate – Bodoc, Biborțeni, Malnaș, Vâlcele, Covasna – și sunt vândute în toată țara. Acest județ este cunoscut și ca fiind al bisericilor fortificate, al porților și stâlpilor din lemn sculptate. Cea mai cunoscută biserică fortificată este cea din Sfântu Gheorghe, din Evul Mediu. De mare interes turistic sunt și satele Ilieni, Olteni, Zăbala, Lemnia, Arcuș, Ozun, Cernat, Turia, Reci, Araci, Bățani Mari, Valea Crișului, Filia, Aita Mare sau Sânzieni. Biserica cea mai vestită este cea din Ghelița în stil gotic, cu fresca din Evul Mediu.

Frumusețile naturii adăpostesc o faună foarte bogată și variată. Din secolul al XVII-lea a început integrarea Transilvaniei în Imperiul Habsburgic, scaunele secuiești au fost supuse germanizării și recatolicizării, primul proces fiind fără succes. Perioada dualistă austro-ungară (1867-1918) și interbelică a însemnat pentru aceste ținuturi perioada modernizării și a urbanizării, care a fost continuată forțat în epoca comunistă. La 1 Decembrie 1918, odată cu înfăptuirea Marii Uniri a Regatului României cu provinciile românești Transilvania, Bucovina, Basarabia, Banat, care din cauza adversităților istorice rămăseseră în afara granițelor naturale ale țării, și județele Covasna și Harghita s-au regăsit în fruntariile României.

Episcopia Ortodoxă Română a Covasnei și Harghitei a fost înființată, după cum am mai spus, în luna iulie anul 1994, grupând protopopiatele Sfântu Gheorghe și Miercurea Ciuc, care aveau în total 107 parohii cu tot atâtea biserici, în care slujeau 74 de preoți. 43 de biserici erau declarate monumente istorice, cele mai vechi ca an de construcție fiind Biserica Doamnei (1658) din Moglănești (Harghita) și biserica din Căpeni (Covasna), din anul 1712. În multe din parohiile acestor protopopiate numărul credincioșilor ortodocși a scăzut după Dictatul de la Viena din 30 august 1940, când mulți români au plecat în zona liberă a țării, iar alții au trecut la confesiuni protestante – reformată sau unitariană. La data înființării Episcopiei, pe teritoriul ei canonic existau 6 mănăstiri ortodoxe, cea mai veche, din Moglănești (Toplița), datând din anul 1638. În mai multe parohii dominante sunt familiile mixte, româno-maghiare, în care soțul și soția aparțin – fiecare – Bisericii în care s-a născut, Ortodoxă, Catholică, Reformată sau Unitariană. Copiii sunt botezați potrivit înțelegerii dintre soți...

Într-un interviu acordat de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Ioan Selejan ziarului „Adevărul” din 08 ianuarie anul 2011, și într-un altul, acordat domnului Dumitru Manolache în cotidianul „Lumina” al Patriarhiei Române, din 20 iunie anul 2010, Înaltpreasfinția Sa a prezentat, cu mult realism și discernământ duhovnicesc, situația economică, demografică și socială, precară a celor două județe, dar și situația lor stabilă din punctul de vedere al relațiilor interetnice, care ar putea fi îndemn pentru investitorii români și străini să-și dezvolte afacerile în această zonă a României, situată la distanțe aproximativ egale față de toate extremitățile ei: „După anul 1989 economia a căzut foarte mult și la ora actuală cele două județe au o economie destul de slab dezvoltată. Nu mai putem vorbi de importante unități economice de producție, singurele sectoare unde în general se lucrează sunt domeniul forestier și exploatarea apelor minerale. Deci, acestea mai oferă locuri de muncă, și sunt apoi mici ferme agricole, mici ferme zootehnice unde oamenii se ocupă cu creșterea animalelor, dar nici sectorul acesta nu merge foarte bine, pentru că localitățile sunt foarte risipite în munți și pentru cei care colectează laptele este foarte greu să ajungă în toate aceste localități, deci rămân familii care nu mai realizează nici acel mic venit din vânzarea laptelui, așa se face că și numărul de animale a scăzut foarte mult în ultimul timp. Situația este cam la fel pentru etnicii români și pentru cei maghiari. În aceste două județe sunt localități cu populații mixte, români și maghiari, sunt localități compact românești în nordul Harghitei și în sudul Covasnei și multe localități cu populație majoritar maghiară. Am vorbit mereu cu reprezentanți ai statului, rugându-i să orienteze, în măsura în care este posibil, să-i îndrume pe cât posibil și în această zonă pe investitori, atât români cât și străini, să pună în valoare mână calificată care este în zona aceasta, elementul turistic, care a fost foarte dezvoltat aici, și care funcționează încă bine în zona Covasnei. Stațiunile balneo - climaterice nu sunt exploatate totuși la nivelul potențialului pe care îl oferă ele, înainte de '89 nu era un loc liber nici iarna, nici vara în aceste stațiuni, dar acum sunt în paragină – sunt promovate stațiunile din alte țări, cine a mai văzut în ultima vreme să fie promovate stațiunile de la noi, din România, oamenii s-au dus către alte zări, încât și acest potențial de dezvoltare economică a scăzut. Apoi a fost o zonă economică foarte importantă la Bălan, oraș cu 5.000 de locuitori, aici a fost o mină de cupru, s-au sistat și acolo lucrările de extracție a cuprului, și avem de-a face cu un oraș în cădere, un

oraș monoindustrial, cu o populație plecată foarte mult în străinătate, cu oameni de vârstă a doua rămași acasă, care au grijă de copii, există un număr mare de copii în localitate, deci iată că sunt probleme punctuale care într-un fel sau altul s-ar putea rezolva, însă în economia de piață capitalistă în care ne aflăm astăzi este foarte greu de impus cuiva, nu se mai poate impune nimic, decât dacă ar fi o strategie națională să vezi pe fiecare areal geografic ce se poate face, ce se poate promova ș.a.m.d. Drumurile din cele două județe au fost lăsate cel mai în urmă din țară în ceea ce privește modernizarea. Abia acum, după douăzeci de ani (de la căderea regimului comunist) au început lucrările de modernizare a drumurilor care leagă importante orașe din Transilvania, Brașovul cu Târgu Mureșul, dar și Bucureștiul cu Brașovul. Toate aceste chestiuni au stat mereu în umbra unor tensiuni politice și a felului cum a fost privită mereu zona aceasta, mai ales de presă, ca fiind o zonă cu tensiuni interetnice, dar nu putem spune că am avut în ultima vreme aici tensiuni interetnice. Totuși, foarte mult presa a prezentat zona aceasta ca fiind o zonă gri, se poate vedea că și investitorii străini au avut rețineri. Se știe ce capital important a fost investit în zona Banatului, în zona Timișoarei, care este declarată o zonă stabilă a țării, multiethnică mult mai echilibrată decât zona de aici, și în general zona de vest a României începând de la Satu Mare până la Timișoara, pe toată frontiera, Clujul la fel, cu potențial economic de care străinii au fost atrași; or, aici nu a fost o reprezentare politică românească importantă, și este știut că elementul politic poate să favorizeze dirijarea unor fonduri; a fost o perioadă când nu am avut parlamentari români, și dacă îi avem și se întâmplă să nu fie din partidele aflate la putere, posibilitatea orizontului de refacere nu este chiar previzibilă. Și din punctul de vedere al intelectualilor această zonă este mult sub nivelul altor județe ale țării, suntem departe de centre universitare importante, precum Brașovul, Clujul, tinerii de aici se îndreaptă spre străinătate și din nefericire puțini dintre tinerii care studiază în străinătate se mai întorc aici, atât români cât și maghiari; maghiarii tot se mai întorc, dar românii aproape deloc, pentru că văzând elementul economic că este cum este, că șansele de a fi angajați sunt mai puține ca în alte părți, mereu cei care vor să se angajeze sunt întrebați: cunoști limba maghiară, acestea sunt câteva impedimente atât de natură economică cât și lingvistică care îl fac pe tânăr să-și pună întrebarea: ce fac eu aici dacă am terminat o facultate? Va fi greu pentru el să-și pună pe roate o afacere, așa că asistăm și la un exod al intelectualilor.

Parlamentarii unguri fac și ei ce pot, dar se vede că nu au reușit să-și atingă țintele economice. Oamenii politici pot să dea direcții, pot să dea legi, dar de la teorie până la practică mai sunt probleme importante de rezolvat. Una din cele mai importante bariere în fața capitalului străin a fost prezentarea mereu a zonei ca fiind una tensionată, dar nu se poate spune asta, având în vedere că marile greve și marile mișcări de stradă din '89 nu s-au produs aici, populația a fost relativ liniștită, un număr important de persoane aveau locuri de muncă bine retribuite, aici se fabricau inclusiv tractoare, de la Brașov au fost transferate două secții de tractoare și se fabricau cutii de viteză pentru camioane, pe urmă zona de lângă Sf. Gheorghe, zonă agricolă foarte bună în ce privește producția de cartofi; și acum se cultivă cartofi în zonă, dar sunt ani în care nu se poate desface producția de cartofi, pentru că vin cartofi din străinătate foarte mult, acolo nu știm ce raporturi de subvenționare există, și au fost ani în care producătorii aveau importante cantități de cartofi, a venit primăvara și a trebuit să-i arunce, deci iată și bruma aceea de bani ce s-ar fi putut scoate din vânzarea lor a dispărut

În ce privește locașurile de cult, ÎPS Părinte Arhiepiscop Ioan a spus că în prezent „sunt aproximativ 150 de altare în cele două județe, bisericile au fost refăcute, există opt mănăstiri și două schituri, suficiente pentru numărul de credincioși (ortodocși români) care sunt aici, la ora actuală mai sunt doar două biserici în construcție – la Sfântu Gheorghe și la Sita de Jos – Întorsura Buzăului, care sunt totuși într-un stadiu destul de avansat, într-un an doi și acestea vor fi terminate, și cel puțin o sută de ani nu va mai trebui să fie construită aici nici o biserică. Din punctul acesta de vedere am putea spune că mila lui Dumnezeu s-a arătat

din nou, doar să le putem întreține, să putem să facem rost de fonduri pentru sprijinirea salarizării preoților din parohiile mici, pentru că sunt foarte multe parohii în localitățile unde populația românească este foarte redusă numeric și nu poate să întregească salariul unui preot, și de aceea facem apel mereu la fondul central misionar care se strânge la Patriarhia Română. Preoții din zonă cultivă și ei câte ceva, toți au gospodării pe lângă casă, fără aceasta e foarte greu să trăiești, așa, cu mila lui Dumnezeu, cel puțin o parte din hrana zilnică o mai produc și în propria gospodărie, însă preoții au cheltuieli importante, pentru că în foarte multe localități nefiind școli românești, pe copii trebuie să-i trimită destul de mici în alte părți la școală, să le plătească internatul, cazarea, masa și nu-i totuna să ai liceu în localitatea în care ești preot, cel puțin până în clasa a opta, a noua, să ai școala în localitate, sunt unii care își duc copiii la părinți, în altă parte, în alte regiuni, copiii pleacă de mici, din clasa întâi, unde sunt școli cât de cât importante, așa că viața preotului aici este destul de grea, însă prin mila lui Dumnezeu încă sunt tineri care caută chiar și aceste localități mici. De altfel, de curând am hirotonit un tânăr care este doctor în teologie și care a acceptat să vină într-o parohie cu 45 de familii. Iată că încă mai există vocație misionară, dragoste față de Biserică și de slujire, însă aceștia trebuie cât de cât susținuți financiar, să poată și ei să aibă un minim nivel de trai pentru ei și pentru a-și putea susține familiile.

În ce privește relațiile cu celelalte confesiuni creștine, ÎPS Părinte Arhiepiscop Ioan Selejan a spus: „Trăim în stadiul de respect, ne respectăm unii pe alții și apoi depinde de felul fiecărui om, unii sunt mai deschiși, fiecare localitate cu specificul ei, cum sunt și oamenii care colaborează între ei. Prin mila lui Dumnezeu, putem să spunem că în momentul de față nu sunt probleme deosebite, preoții noștri să denigreze credința lor, sau invers, eu zic că acesta este sensul vieții noastre, de a-i păstori pe credincioșii români ortodocși din această zonă. Preoților catolici Dumnezeu le-a încredințat obștile lor, la fel celor protestanți, ne rugăm lui Dumnezeu ca și ei să-și poată conduce credincioșii pe care-i au, în pace, pe calea mântuirii, pentru că și noi, și ei, în final dorim să ajungem la poarta raiului”. Acolo unde este posibil, acolo unde relațiile sunt mai apropiate se organizează și rugăciuni în comun, dar nu în toate, a mai spus ÎPS Ioan, cu referire la apropiata săptămână de rugăciune pentru unitatea creștinilor (18 – 25 Ianuarie).

Dezvoltarea economică va duce la schimbarea imaginii acestei zone, a mai spus Arhiepiscopul Ioan Selejan. Oamenii sunt mai deschiși acolo unde nu sunt apăsați de grija, de povara zilei de mâine. Când erau aici minele de cupru de la Bălan, de exemplu, acolo lucrau în aceeași mină împreună, în adâncul pământului, la sute de metri sub pământ, și români și maghiari, dar nu s-a auzit niciodată ca românii să producă vreo surprare să se prăbușească o parte de mină peste unguri, sau ungurii să producă o surprare peste români. Acolo în adâncul pământului împărțeau aceeași bucată de pâine și nu se puneau problema de etnie, lucrau împreună și de acolo își câștigau pâinea cea de toate zilele. Deci, iată, cu cât ar fi mai multe unități economice, cu atât oamenii ar avea niște puncte comune de activitate, pentru că numai lumea politică îi învrăjbește pe oameni. Oamenii au probleme de familie, nu am auzit printre oamenii simpli, care își caută un loc de muncă, că ar căuta autonomie. Dacă ai sta să-l întrebi pe om, ce caută, autonomie sau loc de muncă, ți-ar zice: lasă-mă în pace cu autonomia, dă-mi un loc de muncă, să duc pâine la copii. De aceea eu spun că vectorul economic este cel care ar putea să schimbe mult imaginea acestor localități, și cu cât mai mulți români și unguri ar lucra împreună în unități economice, cu atât mai multe prietenii mixte s-ar lega tot mai mult, și între familii, și aceste familii – celule ale societății, generează pacea și liniștea în zonă și mai departe.

Așadar, este destul de delicat astăzi să intervii economic dar nu imposibil, pentru că s-a văzut în atâtea locuri în lume unde au fost tensiuni interetnice, interreligioase, care s-au rezolvat, că nu s-a stins focul acelor tensiuni până nu a început viața să prospere. Omul când este necăjit și sărac, poate fi manipulat. Pe omul care are loc de muncă nu-l poți manipula

pentru că el vede că are stabilitate, are loc unde să-și câștige o bucată de pâine, și pe el nu-l interesează altceva, decât ziua de mâine. Cât privește drepturile minorităților, în țara noastră acestea sunt mult peste tot ceea ce înseamnă comunitate europeană, peste tot ce înseamnă standarde europene, și așa a fost nu de-acum, Consiliul Europei nu ne-a impus nouă standarde. În secolele XIV – XV, când armenii aveau deja episcopie și biserici, cine, venind la noi, nu a fost lăsat să-și ridice o turlă de biserică?

Căsătorii mixte nu sunt exagerat de multe, se mai întâmplă, dar nu aceasta este regula. Pe cele care se încheie nu putem să le oprim, nu avem dreptul de a-i opri, și respectăm alegerea și voința tinerilor, rugându-i să-și păstreze cât de cât credința și să trăiască în pace. Însă, din nefericire, marea majoritate a căsătoriilor mixte nu se duc până la capăt, în foarte multe, când apar copiii, se pune problema la ce școală să fie dați, la una românească, sau la una maghiară, și atunci apare acea înstrăinare între soți. Nici căsătoriile între soți de aceeași etnie nu sunt întotdeauna reușite, numărul divorțurilor a început să crească alarmant în ultima vreme. Credința are și ea un rol important în menținerea familiei, credința îi mai adună, se mai duc la preot, se mai duc la duhovnic, dar când sunt de etnii diferite este mai greu.

Pentru că avem familii mixte, avem și probleme deosebite în ceea ce privește credința. În ce confesiune vor fi botezați copiii născuți într-o asemenea familie? Încotro se duc? Spre Ortodoxie sau spre altă confesiune? Nu putem impune unui român, căsătorit cu cineva de o altă confesiune, să interzică partea de tradiție a celuilalt, pentru că are și acela o moștenire. Iată de ce în aceste cazuri avem o pastorație implicată până la nivel de familie. Eu le-am spus părinților că trebuie să fie nu numai preotul parohiei, ci trebuie să ajungă la starea de preot de familie, încât să se poată spune: "Acesta este preotul nostru. Preotul familiei noastre!". Iată de ce pastorația capătă altă nuanță în această eparhie, față de pastorația din alte eparhii. Nu-i totuna să păstorești o familie sau o comunitate pur ortodoxă, unde de dimineață s-a tras clopotul satului și toată lumea își fixează ceasul liturgic după acesta. Aici, sunt sate unde se trag trei clopote în trei feluri. De aceea, repet, trebuie să trăiești în bună înțelegere și conviețuire cu toți, pentru că, în primul rând, suntem toți făpturi ale lui Dumnezeu și fiecare, pe cărarea pe care și-a ales-o, dorește să meargă la El.

Suntem convinși că și păstorii etniei maghiare din zonă doresc să-și ducă turma tot la Dumnezeu. Pe o altă cale. De aceea, Dumnezeu să ne ajute tuturor, și aici, și în Împărăția Lui, să putem ajunge în pace la El, fiecare pe calea lui. Acum, prin inițiativa Părintelui Patriarh Daniel de a se înființa un centru media al Patriarhiei Române, Radio Trinitas, Televiziunea Trinitas, în zonele în care se recepționează, și "Ziarul Lumina" aduc încă un mesaj acestor credincioși, un dialog, un element de recuperare a limbii române. Prin aceste mijloace, chiar și oameni maturi învață, recuperează ceea ce au pierdut din graiul lor strămoșesc. De aceea, este salutară, pentru noi, românii de aici, această realizare și mă gândesc că la fel este și pentru românii din Voivodina, din Bucovina de Nord și din Basarabia. Este important nu numai că se hrănesc românii cu învățătura creștină în graiul lor, ci și pentru că se recuperează astfel un element de importantă definire a specificului identității noastre naționale, urmând să se adauge și celelalte la vremea lor.

În legătură cu schimbarea din Legea învățământului, care prevede ca predarea disciplinelor geografică și istorică a României să se facă în limba maternă, Î.P.S. Părinte Arhiepiscop Ioan Selejan a spus: „Evident că sunt și familii responsabile de maghiari care doresc ca fiii lor să învețe limba română, să se poată mișca mai bine în țara lor. Cunoscoam familiile de maghiari care își trimit copiii după ore la preoteasa româncă, profesoară de limba română. Nu părinții de aici au cerut predarea în limba maghiară, ci tot factorii politici, care susțin că, dacă vor învăța limba română, copiii maghiari își vor pierde identitatea națională.”

Cu alte cuvinte, autonomia culturală aici este o stare de fapt; separarea școlilor maghiare de cele române a fost o decizie a orbilor, ce a condus la crearea, pe același teritoriu național, a unei lumi paralele cu lumea românească. Pe români nu-i întreabă nimeni nimic, n-

au cui se plânge, sunt ca niște deportați în Siberia. Credeți că, dacă mâine se prezintă la concurs un român și un maghiar pentru a ocupa, spre exemplu, postul de inspector general în învățământ, va câștiga românul? Oricât de pregătit ar fi, va pierde. Politicul îi barează calea. Statul român ne-a abandonat, așa cum a făcut-o mereu în istorie, lăsându-ne să ne pierdem limba și numele de români. Nu există nici o strategie de integrare totală a acestor județe în România. Parcă n-am face parte din România! Mai bine zis, statul are o strategie zero în acest sens. Județele Harghita și Covasna sunt ca o Insulă a Șerpilor în centrul României, o insulă care nu prezintă niciun interes pentru București. Suntem numai 100.000 de români în cele două județe și oferim voturi cam puține. Când, la sfârșitul războiului, am pierdut Insula Șerpilor, în jurul căreia mustește petrolul, statul român n-a făcut nimic. Nimic nu face nici acum, deși poate. Câtă lume știe de rezervele uriașe de uraniu care se află în nordul Harghitei? Pierzând controlul asupra Insulei Șerpilor din Carpați, statul pierde controlul și asupra acestor zăcămintele, ca și asupra uriașelor rezerve de apă de aici.

Când am venit aici, am găsit biserici în care au crescut copaci. N-am intrat cum intră un episcop, cu crucea în biserică, am intrat cu securea și cu drujba în aceste biserici care, în anii '40, au fost distruse. Sunt unele în care s-a pus dinamită și au fost distruse total. Au fost destule situații delicate. Mă aflam într-o zi în zona Baraolt, județul Covasna și în biserică am găsit copaci. M-am dus cu câțiva studenți să facem curat, să strângem bani și să le reparăm. Cineva, care vorbea șchiopătând românește, a oprit căruța lângă mine și mi-a spus: „Părinte, știți ce s-a întâmplat cu biserica asta, de-a ajuns așa?”; „Eee”, zic eu, „să nu mai vorbim despre necazurile ce au fost, să nu mai deschidem rănilile, să pornim mai departe.” Iar omul mi-a spus: „Totuși, părinte, ascultați povestea asta: după Dictatul de la Viena din 30 august anul 1940, am fost convocați românii într-o zi la primărie și ni s-a spus să venim cu un târnăcop, cu o rangă, cu o secure, cu unelte de lucru. Au venit românii, crezând că vor fi trimiși să presteze diferite munci pe la poduri. Dar nu. Li s-a spus: «Acum vă îndreptați spre biserica voastră și o dărâmați.» Oamenii au rămas înlemniți și până nu s-au tras câteva focuri de armă nu s-a mișcat nimeni din fața primăriei, și așa s-au apucat și au demolat foarte greu, o parte din biserică.” În timp a rămas biserica numai cu zidurile. Aici s-a trăit o tragedie a neamului românesc.

Prin Urmare, ținutul și zona în care viețuim aici, în Carpații Orientali, delimitată administrativ astăzi în județele Covasna și Harghita, se caracterizează prin faptul că, deși trăim lângă inima României, noi, românii, suntem minoritari în acest teritoriu. Viața noastră aici, din perspectiva mea, este oarecum asemănătoare cu cea a credincioșilor români de la Ierusalim, unde, pentru o vreme, am fost hărăzit de Dumnezeu și de Biserică să slujesc. Și acolo, și aici, românii sunt minoritari și trăiesc printre oameni de alte confesiuni. În afară de această dureroasă realitate, eparhia noastră nu are multe aspecte diferite față de viața celorlalte eparhii din Patriarhia Română, pentru că și noi suntem mădular al acestei Sfinte Biserici și propovăduim aceeași Evanghelie a lui Iisus Hristos. Prin participarea mea la lucrările și hotărârile Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, credincioșii ortodocși din această parte de țară sunt conectați la tot ceea ce apare nou în viața Bisericii noastre și răspund la fel ca și credincioșii celorlalte eparhii provocărilor acestor vremuri.

Cu alte cuvinte, venirea mea în această zonă n-aș putea să spun că a fost un șoc. Eram obișnuit să conviețuiesc cu oameni de altă etnie și de altă confesiune. Religia noastră creștină, prin definiție, are ca bază iubirea de Dumnezeu, de semenii, de întreaga natură creată de Dumnezeu. Ziditorul ne-a așezat în Raiul cel pământesc. De aceea, când am pășit în acest loc, nu am venit cu ideea preconcepută de a-i elimina din zonă pe cei de altă etnie și de altă confesiune, de a învrăjbi, de a răzbuna sau de a redeschide nu puținele răni istorice. Oricine ar cerceta viața românilor din acest perimetru, din punct de vedere social, religios sau economic, ar constata că este un spațiu în care s-a suferit mult. Poate că tocmai de aceea izvorăsc atâtea râuri din munții de aici, ele sunt rodul lacrimilor vărsate în acest pământ românesc definit

sugestiv de cuvintele lui Mihai Eminescu: "De la Nistru pân la Tisa... și din Hotin pânâ la mare".

Românii de aici au trăit momente foarte grele în decursul istoriei. S-a încercat "tăierea" limbii pe care o vorbesc, smulgerea din sufletul lor a credinței pe care o moștenesc de la Iisus Hristos Domnul, de la Apostolii săi și de la atâți și atâți misionari creștini, purtători de cuvânt și de har dumnezeiesc, care au semănat aici, din mila lui Dumnezeu, sămânță din ogorul lui Iisus Hristos, muncit de El cu apostolii Săi. În spațiul nostru românesc nu a fost adusă sămânță cu "mutații genetice"! Noi moștenim Logosul cel dintâi. Cuvântul cel dintâi al lui Dumnezeu. Acesta este motivul pentru care în spațiul transilvan s-a încercat, și uneori s-a reușit, în anumite zone, ca parte din populație, forțată fiind, să treacă de la credința cea adevărată, primită cum arătam din fondul primar, la alte confesiuni. În zbuciumata istorie a Transilvaniei se poate urmări cum oameni de frunte, nobili, au fost forțați să treacă la altă confesiune. Din mila lui Dumnezeu însă, poporul cel drept credincios a rămas mai departe la umbra crucii lui Iisus Hristos.

În altă ordine de idei, referindu-ne puțin, strict la viața pastorală de aici, v-aș ruga să vă imaginați o parohie din această zonă, unde un român vorbește cu Dumnezeu numai în sfințitul grai românesc. Contextul a făcut însă să-și piardă limba de comunicare curentă. Credința pătrunde în ființa omului și prin intermediul limbii, ca mod de comunicare. Așa se face că sunt parohii unde credinciosul vorbește în grai românesc cu Dumnezeu numai la biserică, seara și dimineața la rugăciune, în restul timpului, chiar și în casă cu ai săi, cu vecinii, vorbește în alt grai. Pe acești oameni, ca păstor, trebuie să-i înțelegi. Când merg în asemenea comunități, trebuie și-i înțeleg de ce graiul le este alterat. De aceea, îmi rânduiesc de așa manieră cuvintele în propoziții, de cele mai multe ori doar cu subiect și predicat, pentru a-i face să priceapă și ei mesajul Evangheliei din sărbătoarea sau din duminica respectivă. Într-o parohie de aici, sau din Transilvania în general, pot exista trei sau patru confesiuni. De aceea, preotul nostru trebuie să trăiască în bună pace și înțelegere cu membrii celorlalte Biserici, să-și îndemne credincioșii să respecte mărturisirile lor de credință. Apoi, sunt momentele comune ale satului, care trebuie petrecute împreună, pentru că nu peste tot se trăiește o viață paralelă.

Revenind la problemele istorice, economice și, mai ales, sociale ale oamenilor de aici, veți observa cu mare ușurință că, dacă veți cerceta presa locală, s-ar putea să fiți surprinși de un anunț de angajare: angajăm doi instalatori, apoi în paranteză – să cunoască limba maghiară. Angajăm trei necalificați, în paranteză – cunoscători de limbă maghiară. Iată că, fără să fie impusă a doua limbă oficială, în această zonă limba maghiară este deja oficială.

Dacă veți căuta legislația care a fost în Transilvania la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, veți vedea cât de aspre erau legile Imperiului Austro - Ungar referitoare la limba, la graiul românesc. Eu sunt născut în Transilvania, în părțile Bihorului, în depresiunea Beiușului și vă pot spune că acele legi au avut efecte chiar în familia din care mă trag. În satul în care m-am născut nu a trăit niciun maghiar, au fost numai români. Bunicul meu a mers la școală, ca orice copil, și tatăl lui a văzut că băiatul lui învăța limba maghiară, nu limba română. L-a lăsat un an, încă un an, și după ce a terminat două clase l-a oprit acasă. Și așa a rămas, știind să se semneze pe toate documentele doar cu două litere. Inițiala de la nume și de la prenume. Tatăl meu a fost puțin mai norocos, el a reușit să facă trei clase, mama a făcut patru clase și, încetul cu încetul, din mila lui Dumnezeu, am început și noi să facem studii în graiul nostru românesc...

Cu alte cuvinte – mărturisește Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Ioan Selejan - românul de aici nu trăiește chiar în largul lui, din cauza acestor bariere despre care vorbeam. Unul dintre factorii de apropiere și de detensionare a unor relații interetnice apare acolo unde se muncește. Acolo oamenii atenuează asperitățile. Pentru că niciodată nu veți vedea un român certându-se cu un ungar sau invers, în timp ce-și câștigă împreună pâinea, ci se ajută

unul pe altul. De aceea, un factor de stabilitate ar fi dezvoltarea economică. Acolo unde este pâine, și pe masa românului, și pe masa ungarului, nu vor fi probleme. Greutățile, sărăcia, necazurile vor conduce însă întotdeauna la tulburări sociale, nu numai pe linie interetnică. N-am văzut o strategie de stat a vreunui guvern de la noi care, în colaborare cu partea maghiară, aceasta din urmă făcând parte aproape din toate guvernele, să-și fi trimis specialiștii să analizeze situația, să elaboreze strategii pentru a rezolva problemele din zonă. Acestea nu sunt probleme locale. Sunt probleme de stat, ale României. De aceea statul trebuie să găsească soluții de dezvoltare și de stabilitate. Aici lucrăm într-un teren mai arid. Biserica s-a gândit să înființeze în zonă o eparhie, în condiții cu totul deosebite față de altă parte a țării. Eu pot să spun că aici, când am venit și mergeam pe la biserici, nu eram peste tot așteptat de preot cu Evanghelia în mână, cu clopote trase. Au fost parohii în care am sărit gardul în curtea bisericii fără acoperiș, fără ușă, fără geamuri, și m-am hrănit cu mure din rugii care creșteau în Sfântul Altar, în loc de prescură. Ei, uite așa, cu greutatea care a fost la început, am zis să încercăm și noi să ne ținem, să ne apropiem, din unele puncte de vedere, de nivelul teologic și cultural al altor eparhii. Și am reușit. Când am venit aici, erau doar cinci preoți locali din cei existenți. Astăzi, 90 la sută din preoți provin din această zonă. Nici unul dintre ei nu a venit să-mi ceară un transfer pentru o altă eparhie. Tot așa cred că și statul român ar putea să găsească soluții de stabilitate și de dezvoltare.

În ceea ce privește implicarea în social a eparhiei noastre, problema comportă, și de data aceasta, nuanțe față de alte zone ale țării. În județele Covasna și Harghita, aproapele tău nu este numai românul, ci și cel de altă etnie. Care sunt atunci necazurile și suferințele? Cu toate că au fost divergențe, tensiuni interetnice, probleme interreligioase, acum suntem, din mila lui Dumnezeu, într-o relativă stare de pace și de liniște. Încercăm să vindecăm acele răni și să înțelegem că ideea de aproapele, despre care vorbește Iisus Hristos, într-adevăr transcende etnia, așa cum ne spune Mântuitorul în pilda cu samarineanul milostiv. Așa se face că în activitățile noastre sociale nu urmărim a-i ajuta numai pe români, ci și pe cei de alte confesiuni. Dacă doriți, spre exemplu, puteți vedea câte persoane vin la poarta noastră cu vasele să primească hrană de la episcopie pentru familiile lor. Și să vedeți dacă maicile de aici îi legitimează cu buletinul să afle care este român sau care este maghiar! Mântuitorul Iisus Hristos a venit în lume ca să ne arate că de la Greenwich, jur-împrejurul Pământului, trebuie să ne considerăm și să ne raportăm unii la alții ca la aproapele nostru.

Dacă în plan religios lumea se respectă, în plan social, și acolo unde intervin elemente de natură politică, lucrurile sunt împărțite. Iar aproape că impunerea limbii maghiare în administrație creează probleme. Așa după cum v-am mai spus, dacă vrei să te angajezi, prima întrebare care ți se pune este dacă știi limba maghiară, și abia după aceea, dacă mai ești întrebat, ce știi să faci, ce pregătire ai, ce meserie cunoști. Prin acest mod de abordare a problemelor de către autoritățile locale, și de către unii agenți economici particulari (sunt însă și persoane care nu fac nici o distincție între maghiari și români), mulți români de aici sau din alte regiuni ale țării veniți aici, știind că permanent deasupra capului lor stă o sabie care se numește limba maghiară, pleacă din zonă și nu se mai întorc. Așa se face că numărul oamenilor școliți de aici este cu mult sub nivelul altor regiuni. Or, nu poți să concepi dezvoltarea unui spațiu geografic fără lume școlită. Cartea a adus lumină în cel mai îndepărtat sat. Curentul electric a venit mult mai târziu. Cele peste 850 de școli întemeiate de Sfântul Mitropolit Andrei Șaguna, acelea au adus lumină în lumea noastră românească.

Iată cum, fiind aceste neînțelegeri, ne tragem unul pe altul în jos: tinerii români școliți pleacă, zona, ușor-ușor, se scufundă din punct de vedere economic. La fel fac și tinerii maghiari, pentru că nici ei nu mai rămân în zonă, văzând că nu există o dezvoltare economică. Și uite cum din cauza neînțelegerilor dintre cele două etnii, județele noastre, aflate pe cele mai înalte platouri ale Carpaților, sunt, din punct de vedere economic, sub nivelul altor județe. Apoi, tensiunile mari din anii 1989 - 1990 au lăsat asupra acestui spațiu încă un nor, motiv

pentru care cele două județe și o parte din județul Mureș nu prea sunt văzute de investitorii străini. Deși oamenii din această zonă sunt foarte harnici, atât maghiarii, cât și românii. Dacă veți trece prin localitățile de aici, veți vedea casele lor, toate cu temelie de piatră, bine zidite. Astfel încât, în județele Covasna și Harghita nu veți găsi case din chirpici, cum sunt atâtea în alte regiuni ale țării noastre. De aceea, trebuie să facem tot ceea ce este posibil pentru alungarea acestui nor.

În altă ordine de idei, vă mărturisesc că din mila lui Dumnezeu, în județul Harghita, la această dată, nu mai avem nici o biserică și nici o mănăstire în construcție. S-au refăcut biserici, s-au ridicat biserici și mănăstiri noi. Avem, aș putea spune, pentru credincioșii noștri, îndestulătoare lăcașuri de cult. Dumnezeu să ne rânduiască preoți cu har care să păstorească comunitățile noastre ortodoxe românești din această zonă.

În județul Covasna, mai avem două biserici care sunt încă în lucru. Deci, ca plan imediat de viitor, urmărim să finalizăm aceste lucrări. Mai sunt în acest județ câteva biserici și mănăstiri nou-ridicate la care mai lucrăm la pictură și la alte amenajări. De aceea, pentru perioada care urmează, vom rămâne doar cu partea de întreținere, de refacere și reparații. În privința clerului, cu mila lui Dumnezeu, avem acoperite aproape toate parohiile. Avem preoți jertfelnici care stau în parohii cu 40 - 50 de credincioși. Suntem în faza de ridicare la un nivel tot mai înalt a pregătirii teologice a preoților. Apoi, avem planuri de implicare mai profundă în problemele sociale, mai ales în programul de evitare a abandonului școlar. Orice copil care nu va avea acces la un minim de carte, în viitor va trage țara în jos. Orice om cu carte va fi un vector de progres.

Așa încât, mă gândesc mereu ce mai trebuie făcut pentru a putea școli la un nivel înalt cât mai mulți tineri. Vreau să vă spun că mulți din cei peste 300 de tineri care au dobândit studii teologice, unii au devenit slujitori ai altarelor, alții lucrează în alte domenii publice. Iată, deci, că episcopia noastră a devenit un furnizor de oameni calificați. Unii sunt profesori, alții lucrează în domeniul de asistență socială, în muzee, în centre culturale sau în alte diferite activități publice. Avem tineri care au terminat teologia și lucrează chiar în sistemul bancar. Șefii lor mi-au spus că au încredere în ei, pentru că sunt credincioși lui Dumnezeu, dar și cinstiți și loiali instituțiilor în care își desfășoară activitatea.

Dacă Dumnezeu ne va ajuta să finalizăm lucrările la toate așezămintele noastre, sper că vom putea să relansăm programul de construire de locuințe pentru oameni săraci, să ridicăm cămine pentru bătrâni, să propovăduim în continuare Evanghelia lui Iisus Hristos și să fim aproape și de români, și de unguri, pentru că iubirea lui Dumnezeu transcende patimile și diferențele dintre oameni – acestea sunt dorințele și năzuințele sincere ale Părintelui Arhiepiscop Ioan!...

Întorcându-ne, iarăși, la conținutul cărții, în capitolul *Instituții de cultură ale Episcopiei Covasnei și Harghitei*, sunt prezentate instituțiile de cultură laică și bisericească înființate din inițiativa și cu binecuvântarea ÎPS Părinte Arhiepiscop Ioan Selejan, care funcționează în subordinea Eparhiei Covasnei și Harghitei, respectiv: Centrul Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” din municipiul Sfântu Gheorghe; Centrul Cultural „Patriarh Miron Cristea” din municipiul Miercurea Ciuc; Muzeul Mănăstirii „Sfântul Prooroc Ilie” din orașul Toplița și Muzeul Spiritualității Românești de la Catedrala Ortodoxă Română din municipiul Sfântu Gheorghe.

Cu alte cuvinte, aici și acum, vom prezenta și insista (chiar cu riscul de a ne repeta) pe capitolul *Manifestări culturale - științifice și de spiritualitate ortodoxă*, care se referă la manifestările organizate și proiectele implementate de către instituțiile de cultură din subordinea Episcopiei Ortodoxe Române a Covasnei și Harghitei, precum și cele desfășurate în parteneriat cu alte instituții de cultură și asociații culturale, ca: Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Arhivele Naționale, Centrul de Cultură Arcuș, Centrul European de Studii Covasna - Harghita, Fundația Națională a Românilor de Pretutindeni, Liga Cultural -

Creștină „Andrei Șaguna”, Fundația Culturală „Miron Cristea”, Forumul Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș. În acest cadru, sunt prezentate programele următoarelor manifestări: Zilele „Andrei Șaguna”, Zilele „Miron Cristea”, Universitatea de Vară Izvoru Mureșului, Sesiunea Națională de Comunicări Științifice „Românii din Sud Estul Transilvaniei. Istorie. Cultură. Civilizație”, Zilele „Nicolae Colan”, dar și a altor activități de cultură românească și spiritualitate ortodoxă, organizate, în perioada 1994-2009, în Arcul Intracarpatic.

Dimensiunea științifică și culturală a publicației este evidențiată de studiile și articolele publicate, majoritatea având ca temă problematica identității românilor din Arcul intracarpatic, în istorie și în contemporaneitate și conviețuirea lor cu concetățenii maghiari. Având în vedere profilul publicației și importanța sa documentară, s-a acordat spațiu generos, corespunzător, prezentării "inițiativelor, demersurilor și acțiunilor" întreprinse de asociațiile culturale românești, majoritatea sub egida Forumului Civic al Românilor din Harghita și Covasna, pentru păstrarea și afirmarea identității culturale, confesionale și lingvistice într-un mediu multietnic și pluriconfesional, eliminarea unor discriminări care vizau românii numeric minoritari în cele două județe și pentru stoparea unor proiecte autonomiste și separatiste promovate de unii lideri ai maghiarilor din zonă. Capitolul dedicat programelor principalelor manifestări științifice și culturale, organizate de asociațiilor membre ale Forumului Civic al Românilor din Harghita și Covasna, a fost extins prin publicarea unor rapoarte și informări despre activitatea unor instituții și asociații partenere care au fost active, în ultimii ani, în spațiul public local, regional și național.

De asemenea, volumul de față cuprinde și alte numeroase articole și studii, scrise și semnate, cu multă competență științifică și seriozitate apologetică și misionară, de diferiți preoți și slujitori ai altarelor din cuprinsul Episcopiei Ortodoxe Române a Covasnei și Harghitei.

În capitolul dedicat ***personalităților comunității românești din Arcul intracarpatic*** este publicat un eseu despre personalitatea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Ioan Selejan - păstorul sufletesc și liderul incontestabil al românilor din județele Covasna și Harghita. Așa după cum am evidențiat în nenumărate ocazii, un rol providențial pentru dăinuirea credinței ortodoxe și a românității în această parte de țară, l-a avut înființarea, acum cincisprezece ani, a Episcopiei Ortodoxe Române a Covasnei și Harghitei și întronizarea în scaunul arhieresc a Preasfințitului Părinte Episcop Ioan Selejan. Pe lângă binecuvântatul rol de păstor sufletesc al încercaților săi credincioși, și neodihna punerii temeliei unui cadru instituțional și juridic de largă perspectivă, pe lângă revigorarea vieții bisericești în toate parohiile, construcția și reconstrucția bisericilor - multe aflate într-o avansată stare de degradare, a așezămintelor monahale, încadrarea parohiilor cu preoți și salarizarea personalului clerical și neclerical, Părintele Arhiepiscop Ioan este cunoscut și recunoscut pentru rodnicia Sa păstorire întru Slava lui Dumnezeu, a Bisericii noastre strămoșești și dreptmăritoare, cât și în slujba Neamului nostru românesc. Este menționată implicarea Înaltpreasfinției Sale în viața publică la nivel național, regional și local; bogata agendă a participării la manifestări internaționale, numeroasele întâlniri cu personalități din țară și străinătate, dar și ipostazele inedite de factor de echilibru geostrategic, sfetnic al principalilor conducători ai țării, promotor al păcii interetnice și interconfesionale, manager, constructor, ctitorul unor instituții de cultură și spiritualitate românească, sprijinitorul și finanțatorul unor instituții și proiecte economice, culturale, școlare și sociale, mijlocitorul relațiilor cu reprezentanții administrației centrale la cel mai înalt nivel, inițiatorul unor parteneriate cu instituțiile administrației publice locale, ocrotitorul sărmanilor și multe altele.

Din cuprinsul publicației, nu lipsesc nici ecourile din mass-media ale principalelor evenimente, proiecte și manifestări științifice, culturale și civice organizate de asociațiile și instituțiile culturale românești din localitățile aflate la izvoarele Oltului și Mureșului, articole

preluate din publicațiile locale și regionale, colectivul editorial aducându-le mulțumiri pentru interesul manifestat față de activitatea asociațiilor științifice, cultural - creștine și civice românești din Arcul intracarpatic și pentru contribuția adusă la cunoașterea activității acestora, de către importante categorii de public din cele două județe, din întreaga țară și nu numai.

Totodată, în cuprinsul volumului, sunt prezentate și publicații editate de Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei, respectiv „*Grai Românesc*” - foaie de spiritualitate ortodoxă a Episcopiei Covasnei și Harghitei, și „*Angvstia*” - anuarul Centrului Ecclziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” și al Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, cu menționarea titlurilor și numele autorilor principalelor studii și articole apărute în publicațiile respective.

Un loc distinct îl ocupă capitolul *Din mărgăritarele ortodoxiei și culturii românești*, care cuprinde studii și articole cu tematică teologică, de istorie bisericească, etnografie, sociologie, semnate de cadre didactice universitare, cercetători, muzeografi, arhiviști, doctoranzi, preoți, profesori, din județele Covasna și Harghita și din principalele centre universitare din întreaga țară, colaboratori ai publicațiilor editate de Eparhia Covasnei și Harghitei și tineri care au fost sprijiniți în pregătirea și cercetarea lor de către ÎPS Părinte Arhiepiscop Ioan Selejan.

Capitolul *In Memoriam. Preoți, cântăreți, epitropi, ctitori și binefăcători înscriși în cartea veșniciei*, este dedicat evocării memoriei preoților și laicilor din Eparhia Covasnei și Harghitei trecuți la cele veșnice, în perioada anilor 1994 - 2009, personalități locale care au participat activ la tot ceea ce s-a înfăptuit pe tărâmul Bisericii Ortodoxe și culturii românești, în această binecuvântată perioadă.

În capitolul *Anexe*, sunt consemnate informații sintetice despre un spectru larg de aspecte care oferă, în cifre și date precise, imaginea complexă a ceea ce s-a realizat în 15 ani de la înființarea noii Eparhii, sub păstoria rodnică a ÎPS Părinte Arhiepiscop Ioan Selejan. Astfel, cititorul poate afla informații concrete și date exacte despre: numărul credincioșilor ortodocși din Eparhia Covasnei și Harghitei, la recensământul populației din anul 2002; membri Adunărilor Eparhiale din perioada anilor 1994 - 2009; membri Consiliilor Eparhiale din perioada anilor 1994 - 2009; membrii în Adunarea Națională Bisericească în perioada anilor 1994 - 2009; preoți hirotoniți de PS Ioan în perioada 1994 - 2009; preoți și mireni cărora li s-au acordat distincții bisericești. În Addenda, sunt prezentate copii după unele documente și fotografii privind momente principale ale vieții bisericești, culturale, civice și sociale din Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei, din perioada 1994 - 2009.

Prin bogatul său conținut, prin cantitatea și calitatea informațiilor, și prin forma sintetică de prezentare a acestora, volumul *O candelă în Carpați* – coordonat, cu multă competență științifică și abnegație sufletească, de către cercetătorii Dr. Ioan Lăcătușu și Drd. Nicoleta Ploșnea, reprezintă o cronică grăitoare despre „starea Ortodoxiei și Românității” din Arcul Intracarpatic, la cumpăna dintre aceste secole și milenii creștine.

Lucrarea în cauză reprezintă o contribuție la cunoașterea istoriei celor două județe românești, căci autorii și protagoniștii ei sunt cât se poate de obiectivi și de echilibrați în acțiunile, activitățile, judecățile, atitudinile și realizările lor, așa cum îi stă bine oricărui creștin și român, care emite opinii și concluzii, întemeiate pe reconstituirea faptelor și oferă explicații în măsură să aducă unele lămuriri necesare lumii, istoriei și societății românești, contemporane.

Așadar, cartea de față este de o imperioasă actualitate care invită la multă luciditate, discernământ și dreaptă socoteală. Este o lucrare foarte bogată, densă și în același timp concisă, cu care ar trebui să se întâlnească atât intelectualii cât și credincioșii țării și Bisericii noastre, în calitate de membri ai Ei, pentru a înțelege cât mai bine urmările și consecințele

înstrăinării și izolării pentru acest popor, care astăzi, mai mult ca oricând, este chemat să-și asume destinul istoric al strămoșilor săi!...

Drd. Stelian Gomboș